

Motive din Balciic, desene de Marius Bunescu

Balciicul

Soarta acestui orașel de apă, Balciicul, care nu e românesc decât din 1913, pare pentru multă vreme hotărâtă. A fost în vremea mai veche o mare schelă de grâne, desvoltată de Turci mai ales din preajma războiului Crimeei. Atâtea din magaziile de piatră din port, care stau astăzi cu pleoapele verzi ale obloanelor trase, sunt de-atunci. Ion Ionescu dela Brad credea pe la 1850, când și-a făcut pe-aici din însărcinare turcească ancheta lui agricolă, că Balciicul are mai mult viitor decât Varna. Acum orașul e mai puțin ca loc de scurgere a cerealelor, decât însemna chiar și în cei câțiva ani de stăpânire bulgară. Miile de căruțe, care luau drumul coastei și apar și în literatura nostalgică a scriitorilor bulgari cu rădăcini în aceste locuri, ca Dora Gabe sau Iordan Iovcov, se îndreaptă de aproape douăzeci de ani spre Bazargic. Călea ferată le atrage și Constanța e mai la îndemână decât Balciicul și Cavarna. Bogăția nu s'a mutat propriu zis din regiune, ci s'a așezat în orașul din câmp, care s'a schimbat sub stăpânirea românească într'o adevărată metropolă a Cadrilaterului. Dar schelă de grâne, vrednică de acest nume, Balciicul nu mai e.

Moara de sus de pe podiș, după care călătorul cunoaște dela mulți kilometri, ori pe ce șosea s'ar apropia, ca după un turn semnal, că e la capătul drumului, nu mai lucrează. Cea de-a doua, depotrivă de puternică, de jos din port, abia mai are întrebuințare. Magaziile de cereale sunt pline de vânt, când n'au trecut în mâna călătorilor de-o vară și, în loc de steaguri și pavilioane, nu arborează costume de bae și cearșafuri la uscat.

Balciicul încearcă să ajungă o stațiune balneară de Mare, la fel cu Mamaia, cu Carmen Sylva și cu Mangalia. O parte din suta de mii de turiști marini, trimesi în fiecare an de România continentală spre țărmul cu valuri, nimerește și aici. Sunt încă în număr mic, dar destul ca să dea și să mențină această trăsătură de tinerete orașului de bătrâne amintiri istorice și de ruine geologice. De curând el are o instalație modernă de băi, în partea de sus. E numai un început și planul întreg prevede lucrări mari, oprite deocamdată în loc. Acest început n'a izbutit mai puțin să aducă o învioreare. Pilda Varnei vecine a înrăurit și ea. E a doua instalație de băi de Mare pe care o avem. Mușuroaiele goale

Vedere spre piața Primăriei

Fotopress

și măcinate de ploi dinspre Tusla au căpătat panglica unui lat bulevard în linie dreaptă și schița de verdeață a unui parc. Locurile necălcate înainte decât de clienții zalhanalei apropiate sau de cotigele rupătoare de oase ale transporturilor de bolnavi la lacul care se vorbește să fie schimbat în port de pescari, cunosc din ce în ce mai mult alaiul de scâldători în haine ușoare, văluri fâlfâite îndărăt și umbrele leneșe pe-un umăr colorate viu sau goana automobilelor. De deasupra, mahalaua tătarască apleacă ochi mari albi, mirată de toată această viață neașteptată. Plaja e cam scurtă și stâncile n'au fost încă toate curățate. Drumul până acolo e de mare ocol, prin fața tuturor celorlalte stațiuni balneare maritime și folosind cele mai ferurite mijloace de locomoție. Dar România mai are o plaje.

Unul din aceste Balcicuri e mai mult al trecutului, iar celălalt mai mult al viitorului. Altceva îl deosebește astăzi între celelalte orașe ale țării și umple de dorul să-l vadă pe oricine-i spune numele. Trăsătura aceasta noi i-am dat-o. Ea l-a zidit din nou, îl face al nostru și i-a început un alt capitol în cartea istoriei. Ea e urzită deavalma din soarele de argint, din arcul de safir al orizontului, din prăvălișul selenar al teraselor, din smochinii și bujorii

aprinși printre pietre, din casele spânzurate pe pripoare, din turcii și turcoaicele în fes și feregea, din măgărușii cari așteaptă încărcăți de fedeleșe, la ceșmele. E Balcicul oraș de artă, popasul pictorilor și al visătorilor. E vedenia Coastei-de-Argint și a Răsăritului. Fusese și mai înainte? Da, dar nu era ochiu s'o vadă, nici condeiu să-i încondeieze conturile. Ca o solie a acestui înțeles, cele dintâi trei clădiri noi ridicate în cartierul nou al Balcicului au fost trei case de pictori: Szatmary, Cuțescu Storck și Regina Maria. Scriitorul Dunării și al Mării, Jean Bart, s'a făcut și el proprietar chiar în inima târgului. Și mai sunt și alții... Știți căsuța cu fața la Mare și cu linii de templu grec, a lui Murgoci, unul dintre cei dintâi descoperitori și cercetași ai plaiurilor acestora însorite? Acum e a unui pictor și ea, întărită cu tot felul de zidărie, pe care surpările firești ale pământului sau ploile o crapă și o duc la vale. Prin iarba grasă se strecoară încet broaște festoase. O prigorie colorată s'a oprit într'un migdal. Vântul plimbă umbra unor nori de vară prin lespezile și țândările de piatră ale cimitirului turcesc de pe coastă, ca niște pânze de catarge argonaute. S'aud cum cad apele dulci din râpă în râpă. E Balcicul oraș de artă.

Pe oricare din cele trei drumuri vine încoace că-

Balciul dintre râpi

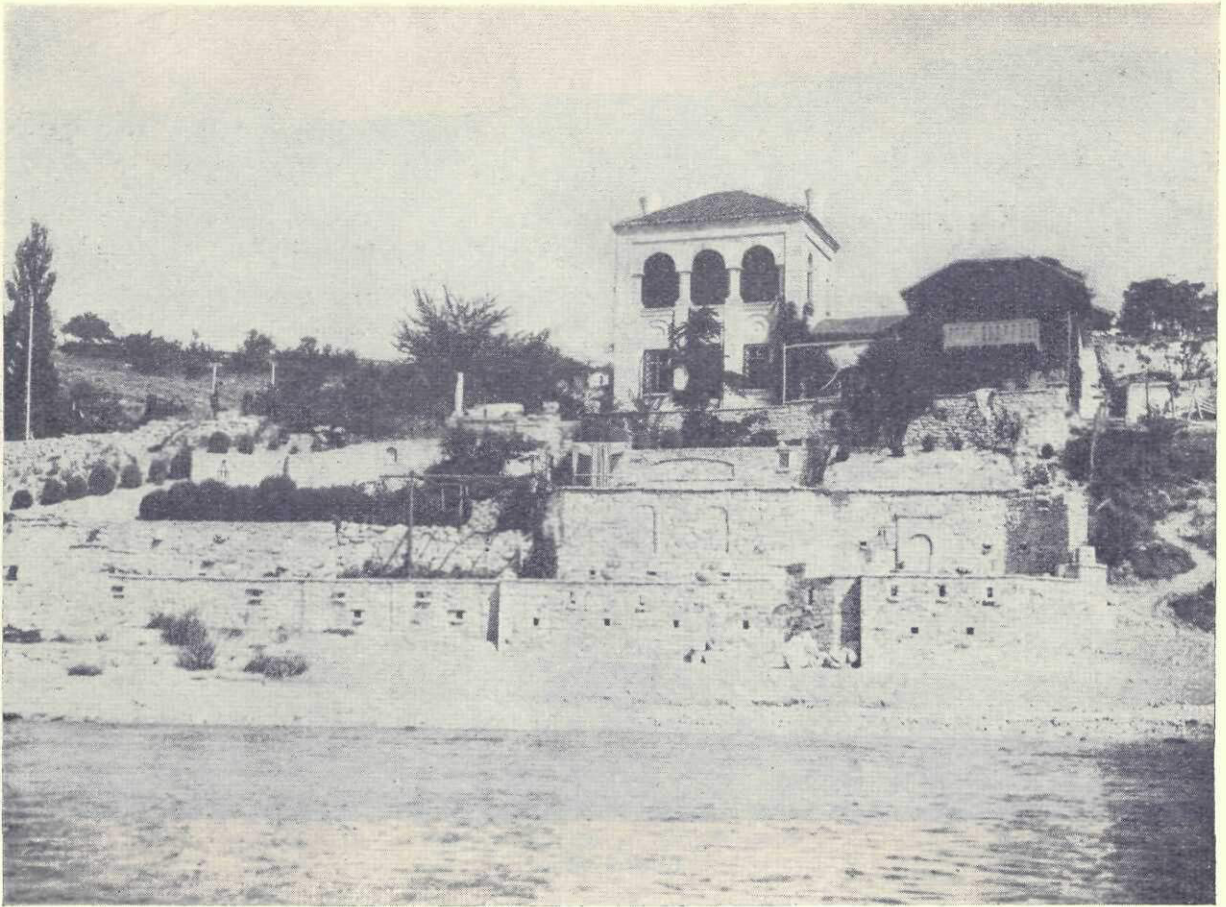
Fotopres

lătorul, fie dela Ecrene și Teke, suind din valea mlăștinoasă a Batovei, fie dela Caverna, cu sânu-rile adânci în mal care depărtează șoseaua de Mare, și fie în sfârșit din largul câmpului cu crâng mă-runt și cu grăuri, dinspre Bazargic, el nici nu bă-nuie Balciul cuibărit pe fața cealaltă a povârni-șului. Nimic nu pregătește, în monotonia netedă a zării, pridvorul acesta de frumusețe. El seamănă cu acele prăbușiri din pricini în afară de voia omului, care dau de gol deodată o vână de aur sau un oraș îngropat de secole. Marea a cioplit aici singură coasta, iar uscatul rămâne îndărătul ei cu totul străin de această schimbare și fără trecere. Când din muchia podișului, spart de o vale adâncă fără apă și cu stratul de calcar roșu, ca o groapă de fier găurită de târnăcoapele piticilor pomeniți pe- aici de Pliniu, ubi Pygmaeorum gens fuisse dicitur, se arată Marea, care urcă sus pe orizont, tocmai pentru că drumul până la ea coboară prăpăstios, într'un kilometru aproape două sute de metri — uimirea e fără margini. Golful se albăstrește tot mai luminos, până când, dela cotitura din urmă, năvă-lit de soare, își arată cuburile albe ale caselor sau înălțimile dulci depărtate, ca niște greutateți puse pe un pergament cu text dumnezeesc. Veselia și plă-

cerea de viață sunt în aer. Totul e așa de nou și de necrezut, încât pare un decor meșteșugit care, la o clipire de ochi, ar putea fi ridicat. Apoi orașul se descoperă încet, parte cu parte, ca din niște văluri.

Șoseaua care coboară drept până înaintea bise-ricii românești, duce în miezul Balciului. Întâia cotitură repezită, deadreapta cu un zid înverzit, care ține malul, iar deastânga cu Marea înălțată peste rampa de fier a trotuarului, lasă chiar în piața pri-măriei și a gîmiei celei mari. A doua cotitură, pe sub grădina publică, la care sui pe scări, și pe lângă tot șirul de prăvălii și de case mărețe, trimete în port, adică la pontonul și sediul vămii, care-l rezumă Vremea când se făceau curse regulate între Constanța și Balci e numai o amintire, Balci, Caverna, Mangalia, Constanța, drumul de apă cu patru popasuri rămâne pustiu. Marea e ca și cum n'ar fi. Țara nu vine din larg, pavoazată, cum e așteptarea și bucuria din toată lumea a porturilor. Doar din când în când, câte o corabie săracă, manevrân-du-și în zig-zaguri pânzele, parcă ar vrea să re-facă după mai bine de o jumătate de veac elemen-tele unei stampe cu fregate ale războiului Crimeei. Vasele care vin să încarce grâne ancorează de-parte și atunci până la ele alunecă vâslite greu,

Casa și terasele Storck

Fotopress

mahoanele. Fără aceste episoade scurte de muncă s'ar crede că bărcile pântecoase, cătrănite și colorate frumos, stau înfipte în nisip numai ca un subiect de pictori și nu plutesc decât pe pânzele acestora.

Aici e cartierul comercial, administrativ și cultural. În el se cumpără și se vinde, se judecă și se aduc cererile, se învață și se pun treburile la cale. Seara, piața se schimbă într'un corso, iar ziua, cafecele, sub umbrar subțire mișcat de adiere sau în răcoarea dinăuntru, strâng la dulciuri și cafele turcești toată populația de baștină sau de mosafiri, destul de îndrăzneță ca să înfrunte depărtarea de doi pași sub arșița inchenărată de umbră. Frământarea obișnuită a portului se mută la stația de automobile, unde sosesc la răstimpuri călătorii din Bazargic, ziarele și poșta. La o sută de metri deasupra paște, chiar în buza râpii, câte un măgăruș, iar vreo cadână în feregea neagră stă jos și se uită în fund, ca la un spectacol. La răspântia tuturor drumurilor curge cișmeaua în jgheabul ei de piatră, dintr'o poartă cu fronton gătit, cu arc, stâlpi, ocnițe și trepte, pentru că apa dulce e un dar rar și trebuie întâmpinată împărătește. Tingirile de aramă se îndreaptă legănat sburdalnic pe umăr într'acolo, din toate curțile și ulițele. Altă cișmea e toc-

mai jos, lângă Mare, cu acelaș alaiu de femei acoperite împrejurul ei. E în acelaș timp și partea de oraș unde administrația a lucrat mai hotărât, netezind locul, liniind străzi, ridicând case moderne, uniformizând, europenizând, urbanizând. Numai pe ici, colo a putut să mai scape vreo uliță răsucită ca o literă arabă, pietruită numai prin mijloc în bolovanii de râu, cu porți joase în ziduri de cărămidă și casă ascunsă. Cine poate să pătrundă înăuntru, dă de pomi și de vreji cu struguri, iar la marginea de cealaltă parte, de o râpă care nu mai are nevoie de niciun gard, și de sclipirea albastră a Mării.

Între acest cartier și cartierul dela Răsărit e valea aceea fără apă, o adevărată prăpastie, cu poteci repezi încolăcite în loc sau numai cu repezișuri. Pe ele trec dintr'un oraș într'altul tătăroaicele. Aici e mahalaua tătărăscă și adaosul ei de tătărași, unde totul e primitiv și pitoresc. Nu se văd decât femei și copii. Casele sunt de pământ, nespuse de mici. De pe un dâmb te uiți în trei rânduri de curți așezate în caturi de desubt cu viața lor mărunță. Culorile sunt tari și simple, galben de stambă, negru de aba, albastru de cârpă de cap, argint de brățări și mărgean de cercei. Aceeaș mișcare a femeii care duce tingirile cu apă în cele două urechi ale cobiliței sau jocul copiilor în pulbere. Totul se face pictural. Sur-

Balciul selenar

Intre «Tătărași»

Balcicul văzut din grădinile Palatului

Morile bătrânești de odinioară și căderea de apă

Fotopress

Fragment de coastă dinspre Caliacra

Fotopress

păturile sunt rotunjite și fără fir de vegetație, albe de cretă în soare și vinete sau galbene chihlimbarii în lună, după cum cad în umbră sau în văpaie. Câte o fată pozează, plecând nevinovată ochii și cu tava dela cuptor proptită în brâu. Pe aici s'a săpat, după temeliiile vechilor orașe trace și grecești, și s'a dat de urme de acropole și de tot felul de lucrări în piatră. Capete de zei grecești și trupuri de femei sau fragmente funerare cu inscripții, au ieșit la iveală. Ele au luat drumul Varnei și al Sofiei. Sub noi a răscolit locurile Tafrali și căutările lui n'au rămas fără izbândă. Câteva lucruri se mai găsesc în mâna unuia și altuia, deși ar avea mult mai mare rost într'un muzeu local. Iată, această tablă de închinare, cu Heracle rezemat în ghioagă, crăpat în două peste piept ca de sabie! Cât de sigură e tăutura și cât de înflorit scrisul! Pe locurile pe care le călcăm astăzi era Cruni, cea cu ape bune, numită mai târziu Dionysopolis, după numele zeului nebuniei trace, și a înflorit Carbona portulanelor venețiene și genoveze. Intre zidurile ei a domnit Balica pe la 1345, care a dat poate și numele orașului. In limba cumană balic înseamnă pește și Marea se acopere deodată de bărci și de nave. O mie de răsboinici cu scuturi și sulite ușoare, pleacă de aici în ajutorul împărătesei Ana, la Bi-

zanț, având în frunte pe frații Domnului, Teodor și Dobrotici. Locurile ies din Evul Mediu cu acest alaiu de călăreți. Pe urmă s'a strecurat în lungul țărmlui sau a coborât de pe podiș valul turc. Cinci secole au mocnit aceleași locuri sub el și au uitat de zâmbetul elenic.

Aripa dinspre Apus e mai puțin călcată. Ea se cațără până în vârful terasei și văzută de jos dela băile noi sau din larg, pare un furnicar de case una lângă alta și de lume căreia i-a plăcut să se tragă deoparte și să se bucure de-acolo de frumusețea din vale. Sunt uliți în paragină, cu biserici grecești părăsite, ca niște corăbii rămase pe uscat și scorojite după ce Marea s'a retras. Sunt case cu catul de sus scos mult în afară, și e o cișmea care plânge sau umblă în noapte căutând ceva cu pași clămpănitori de papuci sau catifelați de târlici. Într'un loc orașul se trezește în câmp și în altă parte câmpul intră în oraș, într'o grădină îngrădită cu pietre puse cum s'a nimerit sau într'un pom crescut în mijlocul drumului. E Ghemigi mahle, mahalaua corăbierilor, care ar trebui ea singură să aibă ca stemă o mahoană de cele cu ciocurile dela pisc și dela coadă aduse și să dea viață Balcicului. De-aici, mergând tot pe lângă peretele albicios, se întâlnesc dealuri oprite în loc după ce au fost mutate de vreun

cutremur, de ape sau de vânt, și în cărca lor, ca niște cuiburi, case turcești de lut sau mici fortărețe de piatră, drumuri suitoare de căruțe printre pâlcuri de oțetari și de iarbă uscată și goluri neașteptate, ca o rupere de legătură dela unii la alții. E Balcicul tainic, pe care trebuie să-l cauți cu grijă ca să-l descoperi, pe după celălalt și zărindu-l fără să fie zărit. În el s'au gospodărit mai cu seamă Turcii și nicăeri n'am văzut nevinovăție mai nebănuitoare, încremenire mai în afară de timp și asini mai evanghelici, cu mângărari cu picioarele goale lovind pământul. Ca și sălaşul lor întreg, ei trăesc în marginea vieții, fără să fie ajunși de ea. Îți vine să crezi că nu coboară niciodată cei câțiva pași cari îi despart de lumea cealaltă.

Dar mai e un Balcic, nou, o intrupare de basm, din basmul care plutește peste locuri. E Balcicul al patrulea, zidit de pictori și de vizitatori. Privirile celorlalte fug spre el. Acolo sunt viile, tremură din frunze plopilor monumentali, cad din înălțimi apele dulci, s'au înfipt în pământ tare palatele.

Acum șapte, opt ani era altfel. Regina Maria nu fusese încă dusă de pictorul Szatmary, într'un popas, care trebuia să fie numai de un ceas în drum spre Cavarna, dela moscheia mică din port, cu brâu colorat, prin mahalaua tătărescă și prin tot orașul vechiu, până la morile Pârâului alb. Scurtul popas de-atunci ține și astăzi. Sub pașii cari au mers pe-acolo, pași albi și regali, cu amintiri scoțiene, au ieșit grădinile spânzurate de-acum, zăgăzurile împotriva Mării, fâșiile de apă curgătoare pe alei și palatul cu ferestre mari, care privesc de parte.

Felul cum s'a născut palatul, dezvoltările și în-

țelesul lui mai adânc le-a zugrăvit, cu tot fiorul citorului și artistului, Regina Maria însăși. Plopul aplecat peste luciul șoptitor și morile încovoiate sub olane roșii au fost începutul. Dacă începutul n'a fost un lucru mult mai intim, chemarea Mării pentru cineva care era o fiică a ei și venea din țări unde Oceanul bate picioarele castelelor medievale cu berbeci de talazuri și cu pâlcuri țipătoare de pescăruși! Balcicul s'a deșteptat, după această descoperire, altul. Pânzele de uitare pe care le lăsa-

seră peste el secolele, au căzut. Locul îngust ca o firidă de femeie clasică a Mării, a început să fie săpat după planurile unui pictor, făcut pentru acest rost arhitect. Dar mai presus de oricine, după arătările chiar ale castelanei Ziduri puternice de cetate s'au înălțat și, peste ele, odăile cu tavan jos pline de aerul sărat și de lumina verde-albastră, turnul visat întâiu altfel și apoi ascuțit în gulgă de minaret, ca să se potrivească parcă dorinței musulmanilor de aici, care-i zic Reginei Maria, Sultana, și mai ales prispele cu troițe bizantine, scaune de piatră venețiene, stâlpi dalmatini și ulcioare și vase mari de flori, clasice. Întreg peretele malului înalt de 30 și de 40 de metri a fost captușit cu piatra

Casa A. S. R. Principelui Nicolae, din Balcic

roșie a locului, cu scări și ganguri, pridvoare și colțuri de privire, având arcul orizontului înainte, schimbat cu fiecare pas mai sus. De pe ele cad în perdele colorate curmeele și agățatoarele, menite să facă din tot acest deal o singură grădină atârnată. Din Aprilie până în Octombrie târziu, trecearea soarelui și a lunilor se înseamnă în parcul palatului tot cu alte flori, dela bujorii grei numai o flacără și crinii înalți de bunăvestire, până la gherghinele și tufănelele piloase. Apele cascadei abă-

tute pe jgheaburi meșteșugite, plimbă prin mijlocul aleelor, sau varsă pe-alocuri, din țevi ca niște fluere, sau întind în iezere liniștite o răcoare și o înviorare într'adevăr de palate arabe. Cine se apleacă să bea, ingenunche. Cine întinde buzele, spune o rugăciune. Iată sângele și sufletul pământului! Ascuns în alte părți ale coastei adânc înăuntru, roade, face peșteri și prăbușește bucăți, bucăți din cuprins, cu tot ce se află pe el. Casele crapă și se năruie, șoselele se rup și cad, văile se strâmbă și se dărâmă, faleza alunecă și se mărunțește. Aici el cântă și aleargă tânăr, într'un alaiu nesfârșit, ziua și noaptea, la serbări sau în singurătate, fără ghies și fără piedică. Flori se apleacă deasupra, să se uite și să nu creadă, atâta ștregărie săltăreață. Cascadele în fund dudue mai departe și se despletesc albe pe albia lor lustruită. Câte o regină sau domniță trec, fâlfâind văluri lungi îndărăt. Porțile Răsăritului trebuie să fie pe undeva pe-aproape.

Balcicul a pătruns în arta și în literatura română cu un loc al lui, de pe acum limpede conturat. Mai puțin în literatură, cum era și firesc, pentru că lirica în deobște care freamătă în decolul ei propriu interior, se ferește de celălalt, ca de orice prilej de împrăștiere, ceace n'a împiedecat pe Ion Pillat să ne dea vedeniile biblice ale unor stanțe ondulate și pe Adrian Maniu fiorii gorganelor scitice cu regi îngropați călări în ele; pentru că epica se lovește de lipsa omului bine încadrat și a puțințelor, cu răgaz, de observație și analiză, ceace n'a adus mai puțin paginile concentrate ale „Tătăroaicei” lui. Oscar Walter Cisek, fragmentele de memorii ale Reginei Maria, și descrierea, cu împletitură din două fire, poezie și știință, a lui George Vălsan; a pătruns

însă, triumfal și pentru totdeauna, în pictură.

În această parte Balcicul a creat un adevărat curent, cu putere aproape de școală. Curentul s'a băgat de seamă, nu numai la toate răspântiile orașului însuș, unde pictorul cu schela lui de scândură a ajuns o apariție obișnuită, dar, pentru cei cari nu se duceau atât de departe și pentru toată lumea, la expozițiile fiecărui an. Nu știu dacă spun prea mult când socotesc la jumătate din producția picturală a acelorași ani, pe aceea datorită numai Bal-

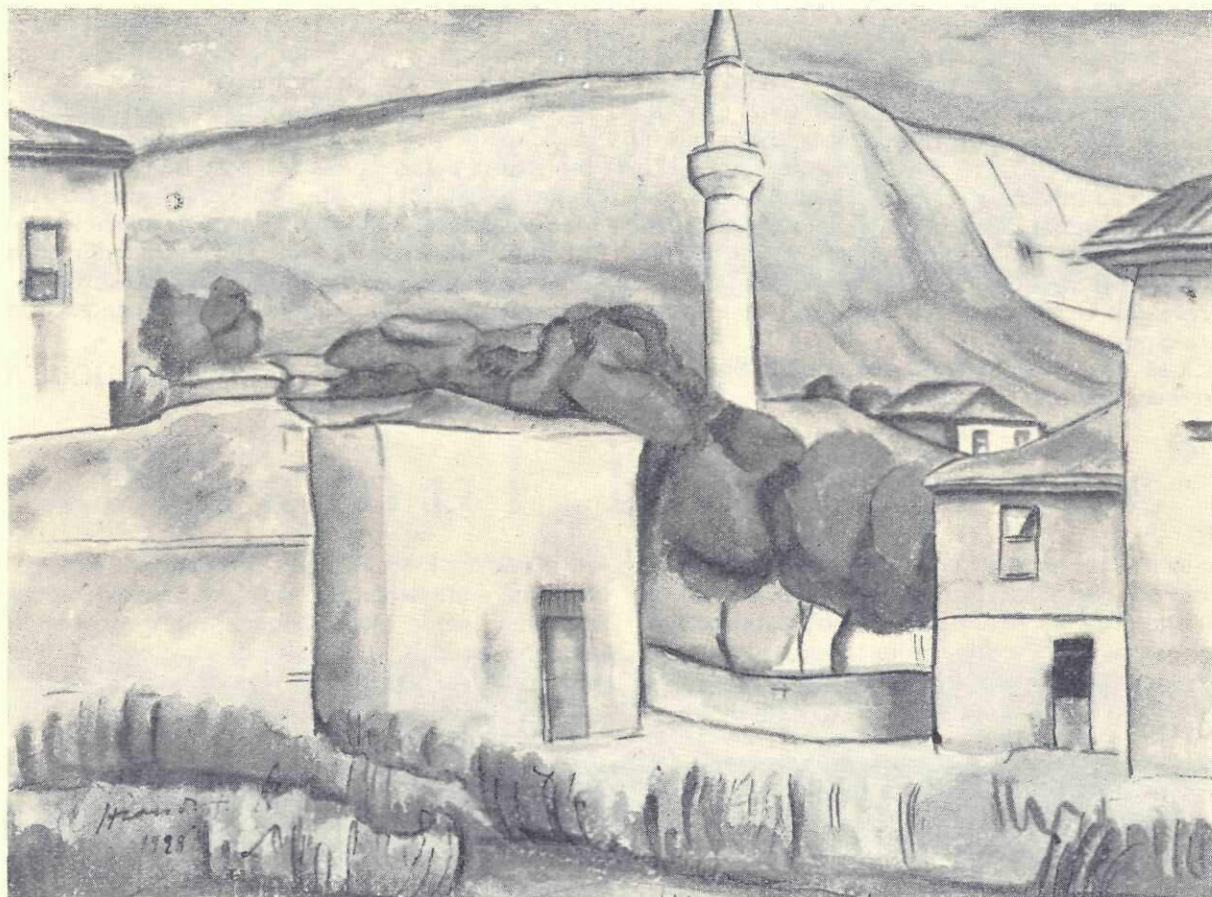
cicului. Pe urmă ea a mai scăzut, dar înlocuind puterea numărului cu puterea studiului și a adâncirii. Marina, care era foarte puțin răspândită la noi, a avut adevărate revărsări, și exotismul oriental, care ne plimba pictorii prin Turcia sau prin Algeria și Maroc, s'a așezat aici ca la izvoare. Cu pânzele și desenele acestor cincisprezece ani din urmă Balcicul a intrat în toate casele iubitoare de artă și în toate pinacotecile. Vâlva a tost așa de mare încât după Români, au început să vie, întâiu temători și apoi tot mai aprinși, străinii. Cel puțin într'un singur exemplar ei nu lipsesc în niciun an. Aici a lucrat Steriade, cu desenul lui feminin și culorile calde, morile cu olane roșii pe fundul de un

Intre două mări, pe coasta dobrogeană de Sud

albastru fără pereche, sau mahoana ieșită într'o rână din Mare, ca un monstru al adâncului cu salbe de pietre scumpe; aici Teodorescu Sion, hieratic și tare ca niște odăjdii, care s'a înviorat dela un an la altul, privind luminile dintre Mamut și magazinele de grâne; Bunescu, adunat în sine și la o parte de drumurile umblate, cu colțuri de oraș zidit de visul zănatec din cele mai realiste tencueli și boiuri sau cu singurătatea valurilor în lungul unei coaste arse și scortșoase; Ștefan Popescu, aristocratic și cati-

Colț cu giamie din Balçık, desen de Hrant Avakian

felat, cu toată Coasta-de-Argint în răsfrângerile unui albastru obosit de soare și ale ocrelor fildeșii ; Iorgulescu, apăsât și explosiv ; Hrant, uscat și aerian ; Cuțescu-Storck, mereu cu un suspin către întregul pictural și conștiința fragmentului ; Rodica Maniu, fină și trecătoare, ca un pastel și ca un buchet lăsat pe o fereastră la Mare, să lupte cu toate nuanțele și cu toate mirezmele. Dar în toată această operă Balcicul, ca orice putere elementară, se împărțea, fără să ție nimic pentru el. În toamna anului 1930 însă, doi pictori s'au strecurat aproape nebăgați de seamă, tocmai în Balcicul cel nou al Reginei Maria, și abia în ceva mai mult de o lună de lucru, cu clasicul coif de hârtie al zugravului în cap și cu mânecele suflecate, au acoperit de fresce paraclisul Palatului, „Stella Maris”, cea mai mică biserică din țară. E ca o întoarcere, pe care artiștii încearcă s'o dea orașului atât de darnic. Ei se chiamă Demian și Papatriandafil.

Școala Balcicului nu putea să fie decât o școală de lumină, și mai puțin de exotism oriental. Toate pânzele și desenele venite de-acolo cântă acest cântec al soarelui, care nicăeri în altă parte nu strălucește mai curat și nu vibrează mai cromatic din întâlnirea lui cu lucrurile. Fiecare ceas al zilei înseamnă o nouă și nouă schimbare de decor. Natura

iși anină tot alte podoabe, prin treceri încete, care dau cu atât mai mult fiorul nesfârșitului. Albastrul deacum nu mai seamănă cu albastrul de-adieneuri și trandafiriul de-aici e altul decât pembeul de-alături, cânepiul malului altul decât tutuniul unui perete coșcovit. Mulțimea lucrărilor din Balçık, ale aceluiaș pictor, se datorește nu numai belșugului de motive, ci luptei cu sine însuși și cu o materie nepus de fugătoare. Fiecare caută și se întoarce cu însuflețire sau cu desnădejde. Fiecare grup de case, fiecare perspectivă, fiecare cafenea, fiecare cadână au fost zugrăvite de mai multe ori, de mai mulți. Unii, cari au venit cu o formă apăsât conturată, au ajuns să topească totul în atmosferă, alții, aburoși și prieteni ai petei pusă de dragul ei, s'au trezit înmănunchiând impresiile și individualizând. Cine a urmărit, fie și fără ochiu de artist plastic, toate creșterile și scăderile luminii, de când se înverzește Marea în zori și apoi se poleește, înălbînd faleza, și până când se umple de un vînat, care e un vînat numai al Balcicului, începe să înțeleagă această ingenunchere. Pe rînd au venit și s'au cutremurat, și pe rînd au să mai vie și să se mai cutremure. Frăgezimea și gingășia aerului au pătruns mai departe. Arta se desvoltă puțin sub înrăurirea lor. Ceeace e un mare învățător, pe la care toți trebuie să treacă,

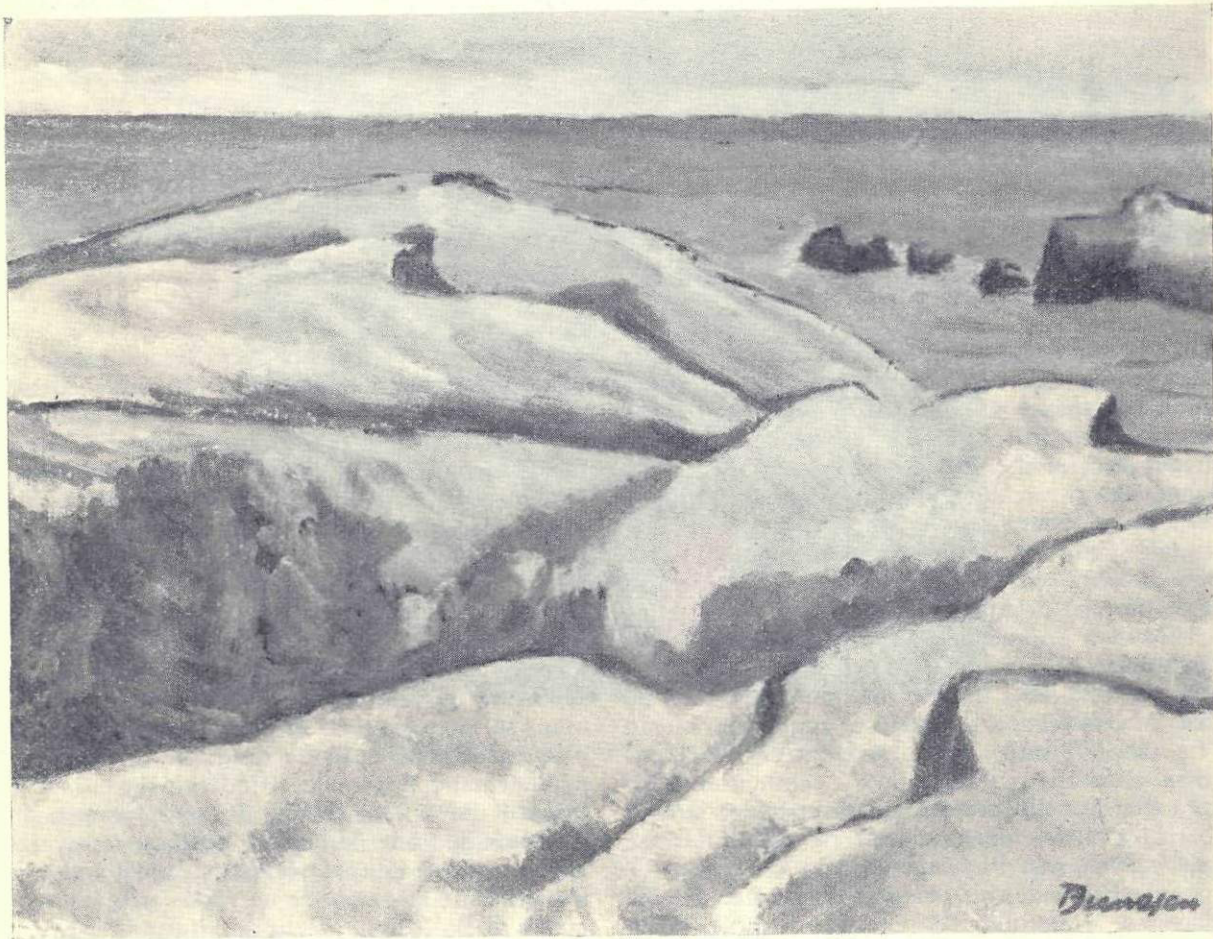

începe să fie în pictură, Balcicul. Câți mai sunt astăzi pictorii cari să nu se fi oprit pe vreun cap de-al lui, sau să nu se fi înfundat spre Miază-noapte până la Calicikioiul sau „Stânca” bretonă, cu dărâmături și porți de piatră în apă, sau la armoniosul Surtukioi și la Caliacra cea bătută de două Mări, dacă nu s'au dus chiar dealungul malului, prin grădini spre Miazăzi, până la plaja Batovei, la pietrăria dela Ekrene sau la taina mănăstirii musulmane dela Teke? S'au oprit și s'au înfundat, fie ca să lucreze, fie ca să vadă cel puțin, din ce e făcută atâta ispită.

Ca să fie pricepută vraja cea nouă a Balcicului, el trebuie cunoscut în toate aceste făpturi. Indărăt,

sub pulberea secolilor, e orașul bătrân, colonie de negustori cu luntrile lungi, greci; el ne înduioșază de departe și numai când omul istoric vrea să se deștepte în noi. În urma lui vin însă celelalte, cu mahoana de port, cu plugul sau cu oaia mișoasă sub braț, ca o pajură, până la acest Balcic pictural, în valuri și șaluri. Fiecare poate să-și aleagă. Atâția l-au ales pe cel din urmă. Cine ar îndrăzni să spună că au greșit, când le râde încântarea din obraz? Sunt și limanuri de frumusețe, în care corăbiile intră nepăsătoare de fundurile înalte, pentru că sunt corăbii ale visului.

EMANOIL BUCUȚA

Surtukioi, de Marius Bunescu